TENTAMEN MEDICUM DE VARIOLIS,

QUOD in Augustissimo Ludovicæo Medico Monspeliensi, Argumentantibus Illustrissimis Professoribus Regiis, D. P. J. BARTHEZ, Universitatis cancellario; D. G. J. RENÉ, decano; D. A. GOUAN, pro-decano; D. F. BROUSSONET; D. F. VIGAROUS; D. H. L. BRUN; D. H. FOUQUET; D. J.B. T. BAUMES. Ad primam Appollinarem lauream consequendam publicis, subjiciebat disputationibus, Auctor JOANNES RAMOND, ex urbe Eymez, in novâ partitione dictà *Département de la Dordogne*, olim apud aquitanos; in almâ Burdigalensi Facultate Liberalibus in Artibus jam laureatus, nec-non saluberrimæ Facultatis Parisiensis, almæque Universitatis Monspeliensis alumnus, pro trimestri Aprilis anni 1791.

Ad utilitatem vitæ omnia consilia, factaque nostra dirigenda sunt. TACIT.

MONSPELII,

Apud JOANNEM-FRANCISCUM PICOT, Universitatis Medicinæ Typographum.

M. DCC. XCI.

PATRI. OPTIMO.

ET. VENERANDO.

AMICO. INTEGERRIMO.

NEC-NON.

MATRI. TENERRIMÆ.

ET. COLENDISSIMÆ.

TENTAMEN. HOC. MEDICUM.

DE. VARIOLIS.

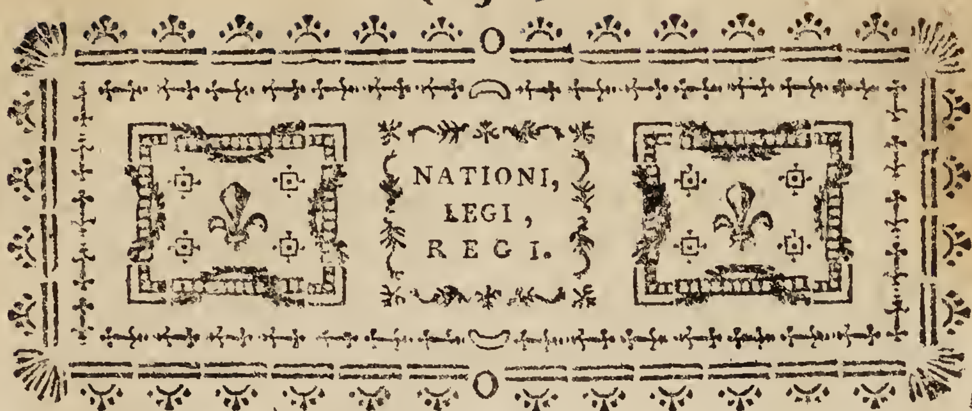
IN. PIETATIS. REVERENTIÆ. ET.

GRATI. ANIMI. SIGNUM.

SE. SUUMQUE. TENTAMEN.

JOANNES. RAMOND.

D. V. C.

TENTAMEN
MEDICUM
DE VARIOLIS.

PRO tentamine in lucem prodeunte, è statuto jam pridem more in hacce celeberrimâ medicorum scholâ, omniumque antiquissimâ, hunc morbum tam sæpe gravem, tamque plurimis perniciosum in medium prolaturus; neque ipsius antiquitatem, neque originem, neque causas fusiùs explanare sinunt, nec animus, nec vires, nec arctiores hujusce dissertatiunculæ limites. Attamen quæ sunt tempora, quæ sunt loca ubi variolæ natales habuerunt, paucis recensere consilium nobis arridet.

Circa variolarum antiquitatem in diversas abiverunt sententias in arte viri: dum enim alii acri studio conantur, ut sub nomine *Phlictenarum*, *Carbunculorum*, *Anthracum*, *Efflorentium*, consimiliumque aliorum in cute exanthematum, ex *Hippocratis*, *Galeni*, *Celsi*, aliorumque veterum monumentis manifesta variolarum vestigia eruant: alii haud inæquali eruditione præditi,

contrariam opinionem tuentes, negant variolas ab antiquis medicis, tum græcis, tum latinis, ullatenus fuisse cognitas. Primis enim, inquit *Cl. Mead.* » his-ce artis nostræ magistri, in
» in signis morborum omnium describendis et
» distinguendis tam sagaces, tamque diligentes,
» non stylo brevì ac curto, sed potius diffuso
» ac præstanti, in conscribendis variolis, usi
» fuissent, si morbum adeò molestum, adeò
» conspicuum, adeò nefandum cognovissent ».

Quidquid sit de antiquitate hujus morbi, saltem in eo satis consentire videntur eruditi, quod *Rhazès*, qui circa annum æræ christianæ nonagentesimum floruit, Arabum medicorum primus fuerit, qui distinctum et accuratum de variolis tractatum edidit. Sollicitâ disquisitione Arabum vestigia sequentes, totam curam totamque solertiam, huic morbo cognoscendo et curando, felici equidem cum successu, impenderunt post *Rhazem*, *Sydenham*, *Morton*, *Frein*, *Huxham*, *Cullen*, *Tissot.*

Quoad locum ubi variolæ prima habuerunt cunabula, non minor apud authores dissentio. Et reverà, alii testantur Arabes, imperante *Calife Omar*, Ægypto armis subactæ variolas communicasse, quæ cum ipsis hinc et inde cùm propagabantur, pervenerunt quò illorum et arma et commercium pervenerunt; unde ex Ægypto in Syriam, Palestinam etc., in Hispaniam, deinque per Europeos ad extra mare, sicque totum ferè per orbem. *Leclerc*, hist. de med. *Astruc*, malad. des fem. vol. 3, pag. 248. Alii tempore quo bella, horrida bella (les croisades) sæviebant, in Europam advectum fuisse variolosum

contagium. *Sauvages* Nosologia. Alii, *Van-swieten*, *Weisz*, hanc labem contagiosam, in Arabia primò ortam, diro modo paulò post furiisse in tota Asia, Affrica, Europa, et tandem adeò latè diffusam, ut in regione Americana apparuerit, subindeque ibi multùm pululaverit. Communis enim hæc est opinio, Americæ incolis hunc morbum ipsis omninò incognitum, per Europeos communicatum fuisse, *Werlhof*, de variolis et anthracibus, pag. 15.

Invadunt variolæ sub omnibus ferè tempestatibus : frequentiùs tamen sub quibusdam anni temporibus vigent; v. g. vernali tempore, æstivo præcipuè grassantur, autumnali cedunt, superveniente dein hyemali frigore vix emicant. Sed cum maximum malum à cœlo gravi morbosoque variolis accedat, eo salubri, has esse benigniores opportebit. Hinc æstas plurimorum ut potè præ aliis anni partibus, morborum mater, omnium pessimam variolarum progeniem dabit, vitio temporis multiplici, bilioso, putrido, maligno contaminatam. Hanc proximè autumnus excipiet ; at hyems et ver, si ea tempora fuerint qualia oportet, præ cæteris variolas sinceras ferent, et sui moris et indolis bonæ tenaces. Contagione etiam hujus mali propagatâ, lentiùs vel citiùs, modoque diverso, pro diversâ ægrotantis ætate, idiosincrasia, aeris constitutione, etc. suas strages exercet.

Quamvis contagium variolosum junioribus sit frequentius, nemo tamen certè hanc labem non expertus, blandiri sibi poterit, quod ad ultimum vitæ terminum ab illâ immunis mansurus sit. « Memini, inquit *Van-swieten*, me cura-

» visse hoc morbo decumbentem vetulam plus
» quam sexagenariam, quæ ridebat me, dum
» variolas erupturas brevì præsagiebam. Quin
imò nullus sibi potest plenam ab illo contagio
immunitatem promitti, licet sœpius huic contagio expositus, nullam omnino inde noxam
senserit. « Octogeneriâ majorem, ait *Van-swieten*, sæpe sæpius absque ulla noxa con-
» tagio varioloso expositam, tandem hoc morbo
» infectam fuisse novi, et avidos nepotes, qui
» certâ optimæ hæreditatis spe freti, advola-
» verant ex dissitis etiam locis, falsè risisse,
» dum ex tanto discrimine emergebat, per
» integrum adhùc sexennium superstes, et
» quantùm in ultimo senio sperare licet, sana
» satis. » Non nullos similes casus apud *Diemer-broeck*, *Boerhaave*, *Syndenham* et alios legere
datur. Hinc quamvis verum sit infantes tetrum
hujus morbi fœtorem maximè perpati, ad seram
tamen usque in ultimo senio mortem metuendus
est hic morbus. Latentem adhuc in utero
materno fœtum aggreditur quandoque, et ante
diem calamitates humanas cogit perferre. In
tractatu *Cl. Bartholin.*, de variolis et morbillis,
pag. 274, videre est, pauperculam mulierem,
variolis laborantem, in luce edidisse fœtum,
cujus tenerum corpus æquè multis ac maternum
variolis obsitum erat, et qui paulò post nativitatem fato defunctus, matre adhuc per triduum
superstite, tuncque pariter vi morbi decumbente.

Vulgò semel tantùm hominem in vita variolis
laborare nótum est. Non nullis tamen exemplis
constat bis vel et sæpius in vitæ curriculo infici
posse. Sic *Petrus Forestus* de proprio filio narrat

quòd, quadriennis cum esset, et bis variolas jam habuisset, deinde in morbillos inciderit. Sic *Sarconius* et *Moscatus* in civitate Neapoli eumdem hominem, variolis equidem confluentibus, bis, ter viderunt infectum. Sic *Borellus* mulierem agnovit Banoniensem, quæ septies variolas perpessa, anno tandem centesimo decimo octavo eodem morbo periit. Hinc minùs bene negaretur bis, quandoque sæpius in eodem subjecto observatas fuisse variolas.

Varia nomina obtinuerunt variolæ; gallicè vocantur *petite vérole*, ab Occitanis plurimisque aliarum Galliæ-Provinciarum incolis, insigniuntur nomine *picotte*. Datur adhuc pustularum genus quoddam, pueris familiare, variolis simile quoad magnitudinem et figuram; sed in eo ab illis distinguitur quòd in variolis pustulæ cum rubore et inflammatione appareant, in illa vero specie, pustulæ sunt albæ, velutique vessiculæ seroso humore repletæ, quæ intra triduum in cute elevantur, exsiccantur, mitioribus stipantur symptomatibus, nullasque relinquunt cicatriculas. Id pustularum genus gallicè dicitur : *petite vérole volante*, *vérette*, *vérolette*.

His positis, nunc paucis perpendamus quid authores de variolarum divisione protulerunt; omissis quæ de natura et essentia viru-variolosi somniarunt » Hæc quippe sunt ex illis arcanis » quorum nos exactè scire noluit altissimus con- » ditor. *Diemerboeck*. » Plurimi authores variolas *in discretas* et *confluentes* divisas habuerunt. Alii in *benignas* seu *simplices* et in *malignas* illas dividi voluerunt. Illæ duæ opiniones mihi unum et idem videntur, cum discretæ sunt plerumque

benignæ, confluentes verò malignæ. Observare est tamen in peculiaribus quibusdam epidemicarum constitutionum casibus, confluentes variolas periculo vacare, dum discretas pericula subsequuntur. Nomine *discretarum* intelliguntur illæ quarum pustulæ numero distinctæ in orbem elevantur, quarumque febris citò post eruptionem terminatur. Sub nomine *confluentium* cognoscuntur eæ quarum simul et invicem papulæ confluentes catenam mentiuntur. Vulgò apparent flaccidæ, planæ. Febris adhuc sævit post eruptionem. Hæ duæ species in plures adhuc alias dividuntur, ratione *sitûs*, in *cohærentes*, ratione *figuræ*, in *Silicosas*, *acuminatas*, *verucosas*, *depressas*, *elevatas*; ratione *typi*, in *regulares*, *anomales*; ratione *humoris* contenti, in *cristallinas*, *sanguineas*, *ichorosas*, *lymphaticas*, *&c.*

Dicendum aliquid hìc nobis est de differentia morbillorum, nonnullorumque aliorum exanthematum in cute prorepentium. 1.° quidem morbilli à variolis distinguuntur, in eo quòd in contagio morbilloso papulæ plerumque multò faciliùs erumpant, febris sit intensior, calor major, pruritus acrior, pustularumque per exiguarum, vixque in cute eminentium numerus multò major quam in variolis maximè confluentibus. Verùm ineunte morbo, non nunquam pronuntiare difficillimum, num variolæ, num morbilli apparere debeant. Hosce enim duos affectus eodem tempore epidemico more non rarò sævire, eodemque in subjecto consociari notum est, ut quam plurima existunt exempla apud

de Haen , *Diemerbroeck* , *Etmuller*, (1) *Tissot* et alios. 2.° Distinguntur variolæ à febre miliari in eo quod miliares pustulæ haud numerandæ in tota corporis superficie disseminentur , faciem si excipias : quæ pustulæ figurâ , colore , humore contento symptomatibusque aliis plurimùm à variolis differunt. 3.° Distinguuntur variolæ à peste in eo quòd pestilentiali in contagio bubones , anthraces in cute se prodeant ; dum in variolis pustulæ sensim crescentes , suppurantes, in crustulas desinunt mox deciduas : quibus elapsis , cicatriculæ aut foveolæ in cute relinquuntur.

Antequam in conspectum sese prodeant variolæ , quibusdam signis dignosci potest , aut potiùs n...atum suspicari hujus modi affuturam febrim , præsertim si vigeat epidemica constitutio variolosa. Hinc , si quis , si puer sit , qui febre laboret , magna tunc est suspicio epidemico illum mulctari morbo , præsertim si communicaverit cum alio hac labe affecto ; si ingruens variolarum morbus , præbeat assueta , febribus continuis , symptomata : ut sunt vires prostratæ , horripilatio , rigor , sitis , calor , nauseæ , vomitus, oculorum splendor , dolor capitis , lumborum, dorsi , præcipuè circà partes cordis scrobiculo subjectas , anxietas magna , somnolentia , spirandi difficultas , lacrymæ involuntariæ , urinæ rubræ , pulsus celer , durus : sudores copiosi in adultis : in infantibus verò motus convulsivi ,

---

(1) Clarissimus Etmuller historiam refert fœminæ cujusdam, in uno corporis latere variolis , in altero verò morbillis laborantis.

epileptici, qui quidem variolas brevì erupturas nobis denuntiant, ni ulla sit aliunde ratio vermium præsentiam suspicandi: *Van-swieten.* aut, ni illi insultus dentitionis fuerint effectus: *Sydenham.*

Talia hæc sunt variolarum symptomata quæ vigent in invasione, seu in primo morbi stadio. In eruptione verò seu in secundo stadio, quod à tertio ad septimum usque diem provehitur, erumpunt pustulæ, parvæ, rubræ, pulicumque morsus æmulantes. Conspiciuntur primò in facie, collo, itemque in parte capitis capillatâ: paulò post ad pectus, humeros, brachia, manus, et denique ad totam corporis superficiem disseminantur.

Septimo circiter die sequitur suppuratio seu tertium morbi stadium. Tunc temporis ægrorum os in adultis scatet tenui salivâ, quæ ad veram gradatìm salivationem adaugetur. Diarrhæa in infantibus suboritur, quæ supplet salivationi. fauces quandoque inflammatione laborant, tument, dolent, deglutitio fit impossibilis, et tandem supervenit ptyalismus, qui, ut annotavit *Sydenham*, multò frequentior in regionibus frigidissimis, quam in meridionalibus, eò quòd transpiratio insensibilis minùs sit impedita. Pustulæ magis ac magis in orbem crescentes, pyramidisque formam æmulantes, in apice serositate tenui albescere incipiunt. Cum verò papulæ, hactenus tenues et rubræ, suam magnitudinem obtinuerint, exasperantur, albescunt, et in pus convertuntur. Febris tunc redit, si jam ab eruptione evanuerit, ut in discretis benignis; inhorrescit verò in confluentibus. Interdùm faciei et manuum inflammatio colorem exhibet, in

pustularum interstitiis, plus minusve floridum, pro ut mitiores sunt variolæ, vel sæviores. Non rarò accidit ut palpebræ rubræ turgescant, materieque serosâ obvolvantur, adeò ut quandoque luce privetur æger. Intumescunt simul facies, nasus, labia, infectusque odor è toto corpore ægrotantis emanat. Lingua materie obvolvitur tenaci, viscosâ : acriùs dolent fauces, sputa sunt spissiora, urina fit persæpe flammea, copioso pure turgent papulæ, cutis igne quasi comburitur, vix præ anxietate cubitus, somnus. Intra tres dies aut quatuor terminatur suppuratio, et incipit exsiccatio.

Suppuratione jam stabilitâ, pustulæ quæ primùm erupere, maturitatem jam adeptæ, in facie flavescere arescereque incipiunt. Tunc febris accenditur cum calore majori, pulsu pleno, duro, cum siti, anxietate, dyspneâ etc. quæ omnia constituunt secundariam febrim, quæ fit à retenta perspiratione, et pure multo iterum in sanguine resorpto. Gradatim detumescit facies, imminuitur ptyalismus, et tunc temporis manus, brachia, pedes intumescunt, alvusque solvitur, vel sudores copiosi et urinæ abundantes superveniunt. Verùm si facie detumescente, ptyalismoque cessante, nil tale eveniat, tunc adsunt respirationis difficultas, anxietas, vox clangosa, stupores, coma, convulsiones et tandem mors. Rebus bene verò se habentibus, tunc cutis obtegitur crustulis aridis, quæ posteà decidentes, excipiuntur squammulis furfuraceis, foveolas in cute excavantibus. Morbo finito, multa horrenda possunt subsequi, scilicet oculorum inflammationes, ulcera, abcessus, phthisis, tabes, aliaque quam

plurima. Talia hæc sunt quæ in variis variolarum stadiis observantur. Omnes tamen æquè non afficiunt ; apparent enim in his plura , in illis pauciora , nunc graviora , nunc leviora , pro minori majorive humorum corruptelâ, solidorum constitutione , aëris indole , etc.

Quam dubia variolarum prognosis esse debeat , et observatio et praxis quotidiana suadent. Hic præprimis valet *Hippocratis* illud effatum ; *prædictiones de vitâ et morte admodum dubias esse.* Vix enim alterum reperias morbum tot et tàm gravibus complicatum symptomatibus , tot et tàm variis , frequentibusque obnoxium revolutionibus. Errores minimi in regimine , levissima aëris mutatio , aliæque quam plurimæ causæ, maximas afferunt varietates. Hinc patèt difficultas , tùm de vità tum de morte certa eruendi judicia. Nihilominùs tamèn quædam de prognosi modò fausto , modo infausto explorare conandum est. Periculum morbi tanto majus esse notum est , quod æger hujus morbi evolutioni minus sit dispositus , seu illud oriatur è propriâ subjecti idiosyncrasiâ , sivè è nimiâ organi cujusdam imbecilitate, sivè ex aëris epidemicâ constitutione , etc. Ex observatis enim constat , contagium variolosum sæpè sæpiùs sub eodem tecto , in eâdem familiâ variolas modò discretas et benignas , modò malignas et periculosissimas produxisse. Quotiès enim videmus illum qui primus contagio varioloso laboravit, benignissimas habuisse variolas , è contra confluxisse pessimisque in altero stipatas esse symptomatibus ? Quò pustulæ minùs confluentes , quò pauciores , eò meliùs

fit. Felicem eventum hariolari licet, si secundo stadio febris major sit remissio, si pustulæ pauciores infacie, pure albo viscidoque ritè promineant: è contrà minor spes affulget, si pus sit fuscum et tenue; si pustulæ flavescentes apice depresso terminentur. Cæteris paribus, quò brevius est primum stadium, eò pejores spectandæ sunt variolæ. Convulsio, delirium ante eruptionem vulgò nil mali habent. Pessima autèm sunt, cùm in statu et declinatione eveniunt. Diarrhæa in genere utilis est infantibus, primas enìm vias liberat depravato fomite, quo sæpè sæpiùs infarciuntur, et cujus irritatio maximo est pustularum evolutioni impedimento. Visæ sunt alvi perturbationes, quibus retrogressarum variolarum materia purulenta equidèm cum maximo fructu fuit evacuata, ut observat *Baglivi.* Huìc tamèn diarrhææ nimis indulgere cavendum est; vires enim enervat, et morbo ad finem vergente colliquationem potest adducere. Cessatio salivationis in confluentibus variolis, signum pessimum est, nisi dejectiones, sudores, urinæ-ve copiosæ ipsius vicem subeant. Ab ipso ptyalismo æger diro modo vexatur, suffocationisque metus est quandoque, à materie, anteà tenui et facilè excreabili, viscidiore, jàm factâ et tenaci. Micturitiones continuæ in morbi principio, pejoris sunt ominis, ut annotavit *D. Haller.* In genere hæmorrhagiæ infausti sunt eventi, præcipuè sanguinis mictus, qui apprimè distinguendus est, ab urinis rubris in hoc morbo frequentissimis. Quò magis interstitia pallent, eò minus, bonum. Quò magis livent interstitia, vel ipsæ

pustulæ, eò pessimum. Si detumescente facie, ptyalismoque cessante, non eâdem proportione intumescant brachia, manus, pedes, lethale est in confluentibus signum.

Magna faucium inflammatio, anhelitus creber, urina pellucida cum nebulis suspensis, stridor dentium, floccorum lectio præsentem intentant mortem. Colli, temporum fortiter pulsantibus arteriis, pulsu intenso, arcto, frequenti, delirium : debili verò pulsu, parvo, vacillante, mors ostia pulsat. Pessimæ indolis est, cùm pustulæ lento gradu ad exsicationem deveniant, mutatâ voce, amissâque memoriâ : eruptione jàm factâ, cum febris majori furore polleat, morbus gravis est, nec vano metu medentes terrent exanthemata atro-livida, gangrænosa, linguæ labiorumque nigredo. Ischuria, dysuria alvi fluxus nimius, præsertim dysentericus, abdominis tumefactio, dolor ad tactum acutus, delirium, angustiæ in faucibus, ptyalismus in adultis sufflaminatus, aut diarrhæa suppressa in infantibus, pessima inter recensentur symptomata. Malum, si variolæ numerosiores in capite, pectore sunt; paucæ verò in reliquis corporis partibus. Notandum quoque est signum esse non bonum, cum variolæ cum morbillis aliove morbo epidemico connubium coeuntes, homines in pubertatis ætate, vel sequiorem sexum in suis primis mensibus aggrediuntur, *Etmuller*, *Diemerbroeck*. Nonnunquàm tamèn per fluxum menstruum mitescere crudeliora symptomata; sed non raro in pejùs versa observarunt *Mead* et alii.

Medico ad curationem variolarum sese ac-

cingenti incumbendum venit, ut omni ope atque operâ enitatur morbosam materiem foras eliminare, et in hoc, tota versatur medela ut si nimis ad intùs torpeat, ad cutem criticè protrudatur. Si vero illud principium heterogeneum tumultuariè impetum et pleno agmine faciat, cautè et prudenter cohiberi debet, auxiliis propriis, regimineque potissimùm diætetico ritè instituto. Quam primum igitur hoc morbo corripitur æger, lectum petat ibique decumbat stragulis solitis munitus, sub aëre identidem in conclavi renovato; à curis, timore, cæterisque animi pathematibus quantum fieri possit immumunis, verum somnum, aùt saltèm quocumque modo capiat. quoad variolas benignas naturæ beneficio fere relinqui possunt, soloque regimine diætetico blandisque diluentibus illas adjuvare satis est. Non ità autèm de variolis confluentibus, quæ medelam expostulant accuratissimam. Sic, si æger sanguine polleat, si magno vexetur calore, cum difficili respiratione, urinâ rubrâ, linguâ siccâ, intolerabili siti, et oculorum et faciei rubore, pulsu duro, forti, ac frequenti, tunc adhibendæ venæ-sectiones, moxque iterandæ pro ægri viribus, symptomatibusque recrudescentibus. Hic simùl præscribenda veniunt, refrigerantia ut potus avenæ, hordei, orisæ, ptysanæ acidulæ, levesquè emulsiones nitratæ, quæ omnia sanguinis ardorem et ebullitionem compescunt, omnibusque simùl favent secretionibus. Si vero febris commixta postulet, si turgeant saburrâ, biliosoque apparatu ventriculus et intestina, si os sit amarum, lingua fætida, si sint nauseæ, vomitus, emeto-

cathartica alvum vomitumque lenè moventia, maximam adimplent paginam. His enìm adhibitis, dolor capitis, delirium, meteorismus, faciei, oculorumque rubor evanescunt. *Stoll.* Emetico jàm in ventriculo actionem exercenti, singulariter favent aqua simplex calida, vèl infusio florum sambuci, cardui benedicti, aut theiæ et similia. Notandum tamèn est, quod medicus emeto-cathartica procùl arcere debeat, si suspecta, aut vetita videantur, haudque gravioris ventriculi aut intestinorum inflammationis signa palàm se prodeant, tutissimum tunc enim est lenissima tantùm diluentiaque remedia, ut potè detergentia et emollientia in medium proferre. Clysteres huc quoque conferunt. Si verò febre nervosâ, malignâ langueat æger, si pulsus sit debilis, parvus, si sit color faciei pallidus, si ita sint prostratæ vires ut materies heterogenea in corpore jam stabulans, pus bonæ indolis fieri non possit, tunc ad sacram quasi anchoram confugiendum est, ad cardiaca, corticem peruviarum, pulverem florum arnicæ, et potissimùm ad vessicantia, quæ dum levi succussione viribus stimulum addunt, dehiscens et jamjam ruiturum ædificium sæpe numero sustentant. *Stoll.* Si sint capitis dolor acutus, anxietates, aut alia hujus generis symptomata, ita ut, ut sæpe fit, frenitide urgeatur æger, cucurbitulas scarificatas scapulis apponere suadet, *Baglivi.* Pediluvia tepida, vapores emollientes, cataplasmata hìc etiam multùm prosunt, ut potè dolores capitis minuunt, cum humores ad inferiora derivent. Ast autem si fauces, oculi, lingua, nares variolis malè afficiantur, garga-

rismis

risinis fauces detergentur, nuchæque, ponè aures aliisque partibus vicinis applicentur vesicatoria. *Rosen*. Quoad oculos, foveantur decocto hordei, lacte callido aut psyllii, vel aquâ simplici, etc. Cum convulsiones vulgò in junioribus boni moris, si, ut notat *Syd.*, variolarum eruptionem præcedant, tamen cum in adolescentibus nimiùm portendant, *Stoll* vult ut ii exponantur in aerem liberum, aut opio utentur. Diarrhæa quæ pustularum elevationem maturitatemque impedit, rhabarbaro, itemque clisteribus ex lacte vel hordeo confectis, citò corrigenda est. Difficultas mingendi cum adsit, levibus diureticis utendum est. *Syndeham*, hac in occurrentiâ, ægros à lecto arcere et in cubiculo deambulare jubebat. Mox inde urinam satis copiosè reddebant, maximo equidem cum levamine. Idem commendat remedium *Tissot* infantibus pulsu irregulari, convulsivo, cordis, majorumque vasorum palpitatione laborantibus. Cum pustulæ maturitatem jam adeptæ, ad dolorem sedandum purisque resorpsionem præcavendam, acu aureâ aut forfice percissione pluries et gradatim repetitâ, primùm in facie, dein in brachiis et cruribus aperiendæ sunt, ut adnotant *Stoll*, *Tissot*, maximæque notæ alii; hac enim frequenti pustularum scissione, inquiunt hi auctores, maxima exurgit utilitas, tum ad venustatem, tum ad morbum debellandum. Sic tensio cutis solvitur. Sic ingenti puris copiâ liberatur corpus. Sic puris in massam sanguinis retrocessus tantùs tamque timendus non est. Si febris secundaria obvolvitur, quod pluries evenit, charactere malignitatis vel putredinis, si labescere ægri vires,

si pus formari nimium, ac tabescere inde æger incipit, corroborantibus et antisepticis iisque omninò remediis, quæ quocumque alio in casu tabificas febres à pure natas coercent. *Stoll.* Optimum tunc sane remedium esse corticem Peruvianum dicunt *Baglivi*, *de Haen*, et præsertim *Barthez*, qui hoc remedium omni variolarum malignarum stadio adhibuit, et semper cum felici successu. Salivatio quæ pergere solet in hoc stadio, præcipuè in confluentibus quæque apud adultos tanti est momenti, quanti diarrhæa apud infantes, si subitò sufflaminetur quin aliæ evacutiones majori copiâ effluant, maximis obsidetur periculis æger. Adhibeantur ergo omnia remedia, quæ huncce fluxum citò excitare et revocare queant. Alii mercurialia vesicantia adhibent, alii cantharides emplastro emollienti adjungi volunt; alii variis gargarismis calido potu, salivantibus v. g. radice pyretri, absyntii, arthemisiæ utantur. « Dans un cas « aussi pressant, dit *Huxham*, il faut employer » tous ses efforts pour renouveler cette evacua- » tion, appliquer des vesicatoires, donner au » malade un clystere laxatif, emollient, et ne » point épargner l'oximel scillitique et le lait « ammoniacal » Sed si fortè, quod aliquoties evenit, immoderato salivæ fluxu excoriantur lingua, fauces, nil meliùs revellit humorem quam purgans mannatum, vesicatorii ad caput applicatio, non nullaque alia apud *Stoll* jucundè delineata.

Cùm tandèm morbus ad suum exitum fertur, scilicet cum pustulæ sunt siccæ, deciduæque, ægrorum aliquotiès purgare venæque sectiones

pro indicatione admittere , juxta *Sydenham* decet. Hâc enim vià plurimorum malorum quæ assequi posset, id est pectoris objectiones, herpetes, tumores, scabiem et alia immunis habetur æger. Non raró fit, ut in hoc-ce variolarum stadio ultimo oculi sæpè glaucomis et ulceribus afficiantur , invitis medici præsidiis et sollicitudinibus. Hoc in casu kina adhiberi suadet *Werlhof* in scriptis de *Febribus*. Carnium et vini usum omninò prohibet, lac verò per quoddam temporis intervallum suadet clarissimus *Tissot*. Crustulæ oleo amygdalarum dulcium recentissimo , vèl oleo ovorûm , vèl butyro recenti optimè solvuntur.

Hisce delineatis , patet quàm difficillimùm sit , in variolarum curationem methodum certam statuendi ; ut felicem exitum hoc morbo tractando sperare possit medicus , propriam intueri debet ægri constitutionem , exqua medicamentorum omnino pendet efficaciz temperiem cœli , sub quo vivit, et præsentem aëris statum quæ sunt agendi rationis indicia certissima.

FINIS.